

Verslag voorjaarsbijeenkomst Kring Noord Emmen 23 mei 2014

De NVRR Kring Noord organiseerde op 23 mei jl. haar voorjaarscongres op vrijdag 23 mei in Emmen. Het thema op deze middag was Innovatief Rekenkameronderzoek 2.0. Vernieuwende vormen van onderzoek en vernieuwende vormen van presentatie en aanbieding kwamen aan bod deze middag.

Rekenkamers en rekenkamercommissies zijn soms al meer dan tien jaar bezig met het doen van gedegen onderzoek naar feiten en een stevig gefundeerde presentatie van conclusies en aanbevelingen.

Inhoudelijke vernieuwing

De laatste jaren zien we voorzichtig dat rekenkamers de grenzen opzoeken van hun traditioneel toebedeelde onderzoeksrol. Nieuwe typen onderzoek zoals de beleidsbrief, meta-evaluatie en belevingsonderzoek vragen ook om vernieuwende en aanvullende onderzoeksmethoden en technieken.

De onderzoeksvorm van een beleidsbrief over of meta-evaluatie van een actuele onderwerp (zoals nu bijvoorbeeld de transitie in het sociale domein) kan vormgegeven worden door een samenvatting of bloemlezing te geven en procesadvies aan de raad op basis van ervaringen elders en eerder onderzoek.

Belevingsonderzoek is daarbij niet alleen op pure feiten gebaseerd maar wil juist ook het minder objectief vast te stellen “gevoelen” rond het onderzoeksonderwerp van bijvoorbeeld de burgers weergeven.

Met alle nieuwere vormen van onderzoek verandert ook het doen van onderzoek zelf. De methoden van onderzoek gaan van traditioneel feitenonderzoek naar:

- Analyse en scenario ontwikkeling
- (online) enquêtes, rondetafelsessies, (burger)panels
- Benchmarks gericht op kwalitatieve aspecten.

Moderne en krachtige presentatietechnieken

De meeste rapporten zijn degelijk maar minder flitsend vormgegeven. Bovendien nodigt een dik rapport niet altijd uit tot lezen. Een rekenkamerrapport is echter een fantastisch moment om naast het informeren, doelgroepen te verrassen en uit te dagen de handschoen op te nemen.

Er kan waarde aan een Rekenkamerrapport worden toegevoegd door bijvoorbeeld:

- de juiste storytelling
- de verhalen achter de cijfers te tonen
- interactie op te zoeken

Hier zijn sociale media zoals facebook en twitter, apps en multimedia goede instrumenten om dit te bereiken. Denk ook aan het gebruik van infographics die er voor kunnen zorgen dat conclusies en aanbevelingen van het rapport beter worden begrepen en onthouden. De kracht van een infographic is dat je veel informatie in een oogopslag tot je kan nemen. Een beeld zegt immers meer dan 1000 woorden. Versimpelen kost echter wel tijd...

In ons middagprogramma kwamen mensen aan het woord die de vernieuwende onderzoekstechnieken en presentatievormen al hebben toegepast.

Julien van Ostaaijen gaf inzicht in innovatie mogelijkheden voor rekenkamers. De definitie van innovatie is het ‘ontwikkeling van nieuwe ideeën en dingen’. Julien betoogde dat het succes van innoveren wordt bepaald door de juiste innovatie op het juiste moment toe te passen. Lessen voor innovatie zijn:

- Stem je innovatie af op het type rekenkamer
- Stem je innovatie af op de cultuur van de gemeente
- Stem je innovatie af op het type onderwerp en onderzoek

Tabel: verschillende vormen van innovatie bij rekenkamers

Onderdeel van (functioneren) rekenkamer	Gangbaar	Innovatief
Inventarisatie	- Inventarisatie bij rekenkamerleden - Inventarisatie bij raadsleden - Inventarisatie bij inwoners middenveld	- Gesprekken met en in fracties - Gesprekken met ambtenaren - Gesprekken met inwoners - Gesprekken met collegeleden
Type onderzoek	- Evaluatieonderzoek - Bedrijfsvoering onderzoek - Analytische inslag en normenkader (SMART)	- Begeleidend onderzoek - Aandacht voor de politieke kant van lokaal bestuur
Keuze voor onderzoekers	- Rekenkamer voert zelf uit - Inhuren extern bureau	- Inzetten regionale onderzoekers en rekenkamers - Inzetten universiteiten en studenten
Onderzoeks- methodiek en uitvoering	- Documentanalyse - Interviews ambtelijke en bestuurlijke hoofdrolspelers	- Panelgesprekken - (Participatieve) observatie - Interviews inwoners/gebruikers
Opvolging	- Wederhoor - Navraag bij betrokkenen	- Terugblik in jaarverslag - Opvolgingsonderzoek - Panelgesprek
Presentatie en communicatie	- Website en gemeentegids - Via verslagen en presentatie aan raad en college - Publieke presentatie	- Sociale media

Julien stelde dat veel rekenkamers hun eigen onderzoek uitvoeren. Maar ook een aanzienlijk deel van de rekenkamers kiest voor een onderzoeksbureau. Zelf onderzoek doen heeft als nadeel dat succes erg afhangt van de beschikbaarheid en onderzoekskwaliteiten van de leden. Uitbesteden heeft als nadeel hogere kosten. Samenwerken met andere rekenkamers of het uitwisselen van onderzoekers is volgens Julien een goed alternatief die nog onvoldoende wordt gebruikt. Ook het inzetten van studenten is een manier om kosten te beperken, al is goede begeleiding daarbij noodzakelijk.

Werner Zuurbier ging in op innovatie als techniek. Hij stelde de vraag: “willen we als rekenkamers de raad ondersteunen of willen we alleen publiceren”? Als we de raad willen ondersteunen moeten we als rekenkamers echt tijd stoppen in welke boodschap we de raad meegeven. De boodschap aan de raad moet duidelijk en inzichtelijk zijn. Een rapport van 15 pagina’s moet niet een doel op zich zijn, maar een rapport van 80 pagina’s heeft de kans dat het minder goed gelezen of begrepen zal worden. In de discussie wordt duidelijk dat gedegen onderzoek een kort rapport niet in de weg staat. De techniek biedt veel mogelijkheden. Werner liet de aanwezigen een aantal voorbeelden zien: Posters, films, infographics, prezi, een app, cartoons, vijf minuten versies.

De presentaties van beide sprekers zijn als bijlage bij dit verslag te downloaden.

Op dit moment is de kerngroep Noord al weer druk bezig met de voorbereidingen van het najaarscongres. Houdt u deze site in de gaten voor nadere informatie. Als onderwerp is gekozen voor: ‘het beoordelen van de kwaliteit van raadsvoorstellen: heeft het college van Burgemeester en Wethouders de toekomst wel deugdelijk verkend?’.

De innovatieve rekenkamer

Aanzet tot discussie

NVRR Kring Noord

Julien van Ostaaijen, mei 2014

Vooraf

- Innovatie = ontwikkeling van nieuwe ideeën en dingen
- Innovatie gaat niet alleen om onderzoek, maar om alle aspecten van het rekenkamerwerk
- *Best practices* bestaan niet, hooguit *good practices*

Onderdeel van (functioneren) rekenkamer	Gangbaar	Innovatief
Inventarisatie	<ul style="list-style-type: none"> - Inventarisatie bij rekenkamerleden - Inventarisatie bij raadsleden - Inventarisatie bij inwoners en middenveld 	<ul style="list-style-type: none"> - Gesprekken met en in fracties - Gesprekken met ambtenaren - Gesprekken met inwoners - Gesprekken met collegeleden
Type onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluatieonderzoek - Bedrijfsvoering onderzoek - Analytische inslag en normenkader (SMART) 	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleidend onderzoek - Aandacht voor de politieke kant van lokaal bestuur
Keuze voor onderzoekers	<ul style="list-style-type: none"> - Rekenkamer voert zelf uit - Inhuren extern bureau 	<ul style="list-style-type: none"> - Inzetten regionale onderzoekers en rekenkamers - Inzetten universiteiten en studenten
Onderzoeks-methodiek en uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> - Documentanalyse - Interviews ambtelijke en bestuurlijke hoofdrolspelers 	<ul style="list-style-type: none"> - Panelgesprekken - (Participatieve) observatie - Interviews inwoners/gebruikers
Opvolging	<ul style="list-style-type: none"> - Wederhoor - Navraag bij betrokkenen 	<ul style="list-style-type: none"> - Terugblik in jaarverslag - Opvolgingsonderzoek - Panelgesprek
Presentatie en communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Website en gemeentegids - Via verslagen en presentatie aan raad en college - Publieke presentatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Sociale media - Website met onderzoeksverslag

Onderdeel van (functioneren) rekenkamer	Gangbaar	Innovatief	 gemeente Peel en Maas
Inventarisatie	<ul style="list-style-type: none"> - Inventarisatie bij rekenkamerleden - Inventarisatie bij raadsleden - Inventarisatie bij inwoners en middenveld 	<ul style="list-style-type: none"> - Gesprekken met en in fracties - Gesprekken met ambtenaren - Gesprekken met inwoners - Gesprekken met collegeleden 	☺ ☺
Type onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluatieonderzoek - Bedrijfsvoering onderzoek - Analytische inslag en normenkader (SMART) 	<ul style="list-style-type: none"> - Begeleidend onderzoek - Aandacht voor de politieke kant van lokaal bestuur 	☺ ☺
Keuze voor onderzoekers	<ul style="list-style-type: none"> - Rekenkamer voert zelf uit - Inhuren extern bureau 	<ul style="list-style-type: none"> - Inzetten regionale onderzoekers en rekenkamers - Inzetten universiteiten en studenten 	☺ ☺ ☺
Onderzoeks-methodiek en uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> - Documentanalyse - Interviews ambtelijke en bestuurlijke hoofdrolspelers 	<ul style="list-style-type: none"> - Panelgesprekken - (Participatieve) observatie - Interviews inwoners/gebruikers 	☺ ☺
Opvolging	<ul style="list-style-type: none"> - Wederhoor - Navraag bij betrokkenen 	<ul style="list-style-type: none"> - Terugblik in jaarverslag - Opvolgingsonderzoek - Panelgesprek 	☺ ☺
Presentatie en communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Website en gemeentegids - Via verslagen en presentatie aan raad en college - Publieke presentatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Sociale media - Website met onderzoeksverslag 	☺ ☺ ☺

Achteraf

- Volg innovatie niet blindelings, maar denk na over de juiste innovatie op het juiste moment. Maximale innovatie leidt niet altijd tot het beste resultaat.
- ‘Juiste innovatie’ afhankelijk van:
 - type rekenkamer: welk model, welke mensen / persoonlijkheden
 - cultuur binnen rekenkamer en binnen gemeente
 - type onderwerp en onderzoek
- Durf te experimenteren. Innovatie kan leiden tot teleurstelling, maar zonder teleurstelling, geen innovatie

Stellingen

- 1) *Best practices* voor rk(c)s bestaan niet, hooguit *good practices*
- 2) Rk(c)s moeten meer durven innoveren
- 3) De kwaliteit van rk(c)s wordt grotendeels bepaald door de mensen die er werken
- 4) Er wordt door rk(c)s te weinig onderling samengewerkt

De digitale rekenkamer?

Innovatieve presentatie van onderzoek

Alternatieve presentatievormen

- Alleen digitaal beschikbaar stellen feitenrapportage
- Presentatie resultaten alleen in vorm krantenartikel
- Posterpresentatie
- Film (kan ook in de vorm van een 'tekenfilm')
- Stripverhaal / cartoon
- (Powerpoint)presentatie
- Prezi
- Webbased vormen, zoals een website over het onderzoek of een webdossier op de website van de rekenkamer
- Workshops, lezingen of bijeenkomsten met stakeholders
- Presentaties, bijeenkomsten met externe deskundigen
- Rekenkamerbrief
- Een vijf-minuten versie

Bron: verenigingsbureau NVRR op 20 November 2013

Onderzoek naar beeldgebruik

- “Raadsleden gaven aan meer van de rapporten te leren en het rapport beter te kunnen gebruiken, bijvoorbeeld in het debat”
- “De media-aandacht voor rapporten met beeldgebruik lijkt ook hoger”
- Raadslid: “Op communicatief gebied is zoveel veranderd dat verslagen van 100 pagina’s, bijna gênant zijn om aan te nemen”

Overgang van onderzoek naar rapporteren

- Het schrijven van het rapport (co-creatie)
- Het vormgeven van het rapport
- Het publiceren van het rapport
- Het communiceren het rapport

Schrijven een rapport

~~De kunst van het~~
schrijven is ~~steeds~~
~~zoveel te schrappen~~
~~dat duidelijk wordt~~
~~wat bedoeld is.~~

Goed onderzoek doen

Objectief

Exact

Details zijn belangrijk

Feiten

Betrouwbaarheid

Volledig

De Onderzoeker

De lezer interesseren

Sturend

Globaal

De grote lijn is belangrijk

Verhaal

Geloofwaardigheid

**Alleen wat
nodig is**

De journalist

Schrijfcoaching?

In februari trainden we het volledige team van Rekenkamer Oost-Nederland. We oefenden met korter en bondiger schrijven en we inspireerden hen met diverse creatieve technieken om anders naar de structuur en opzet van rapporten te kijken. Met als doel om deze beter leesbaar en dunner te maken. Tot slot spraken we samen over het persbeleid van de Rekenkamer en namen we de regels die gelden voor persberichten onder de loep. Het team werkt nu vanuit een stevige basis aan haar doelen.

Vormgeven van een rapport

De zandbak die burgers miljoenen kost

Gemeenten kochten tot enkele jaren geleden massaal grond. Voor bedrijfsterreinen en woonwijken die nooit werden gebouwd. Gevolg: miljardenverliezen. Waarvoor de woningbezitter deels opdraaide via de ozb, blijkt nu uit onderzoek dat Vereniging Eigen Huis heeft laten verrichten.

Pakkende titel?

Typografie?

GRONDBELEID

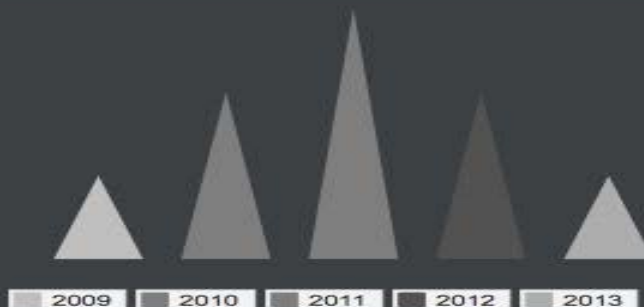
T-diel

2009 - 2013

Trends en cijfers

Ontwikkeling boekwaarde grond

Het totaal van strategisch grondbezit

Winst/verlies

-1.3M

125 ha (+5%)

Totale grondbezit

3 M

Risicoreserve

-1 %

Bevolkingsgroei

650.000 euro (-4%)

Rentelast

Prezi

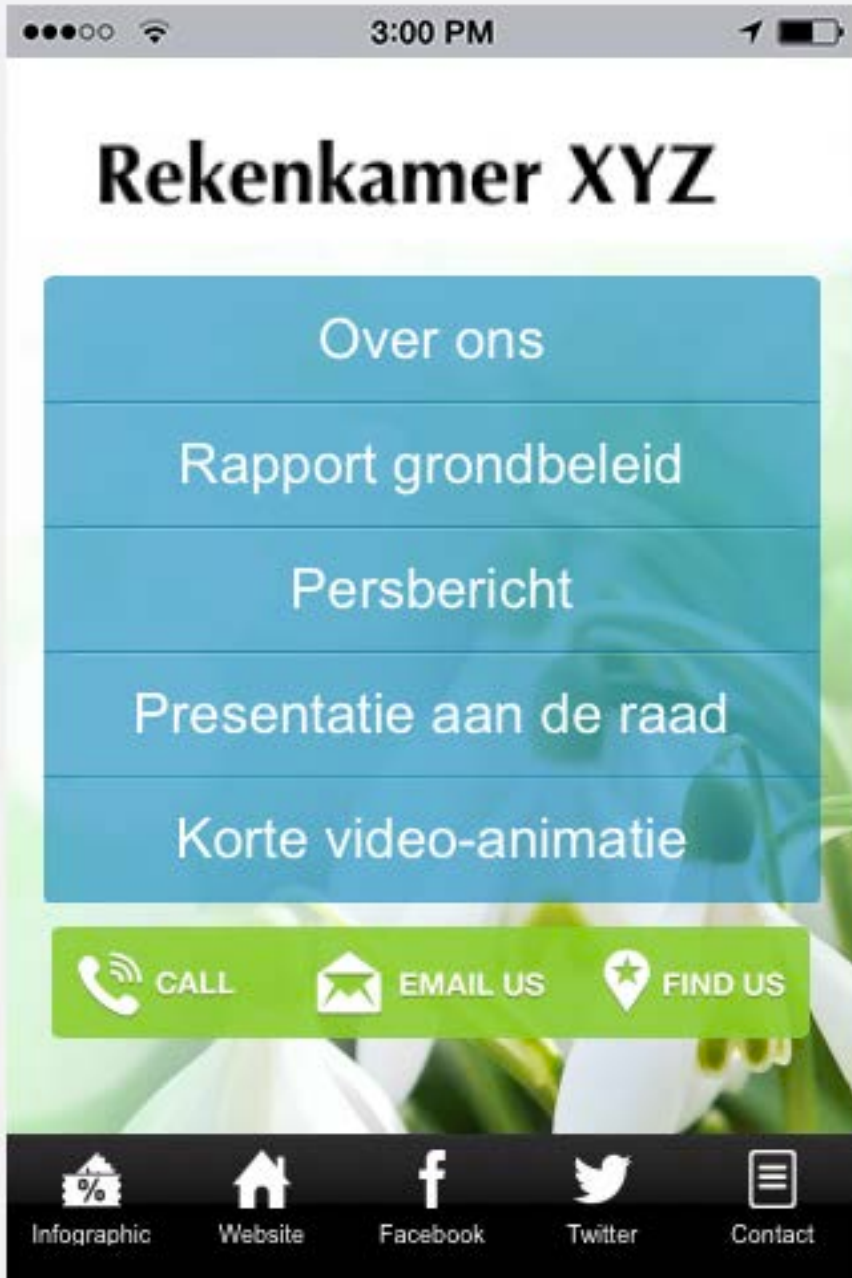
RA Film

Publiceren van een rapport

Rekenkamer app

Communiceren van een rapport

FOKKE & SUKKE
BREKEN HET IJS

HÉ, JIJ DOET
TOCH COMMUNICATIE?

ZEG DAN
ES WAT?

Emmen

Aantal tweets, volgend en volgers bij rekenkamers

	Algemene rekenkamer	Noordelijke rekenkamer	Randstedelijke rekenkamer	Rekenkamer Oost-Nederland	Zuidelijke Rekenkamer	Rekenkamer Zeeland
Naam	@Rekenkamer	@N_Rekenkamer	@rekenrandstad	@RekenkamerOost	@ZuidRekenkamer	@RekenkamerZld
Vanaf wanneer	feb. 2011	juni 2013	aug. 2013	okt. 2010	jan. 2013	sept. 2012
Aantal tweets	290	7	4	100	7	6
Aantal volgend	599	22	65	118	29	81
Aantal volgers	1.361	14	33	227	30	94

Bron: presentatie Rekenkamer Oost

Risico's

Alex Mink @alex_mink

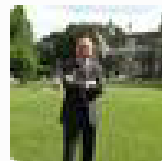
6 november

@RobBerends maar als de hoofdaanbeveling zo gaat luiden weet ik er ook een: de rekenkamer kan gerust verder worden gekort!

[Sluiten](#)

6 november 12 om 7:07 's ochtends · [Details](#)

Bron: presentatie Rekenkamer Oost

Derk Moor

@DerkMoor

@RekenkamerOost Rapport is toch al lang gepresenteerd? Of doen jullie aan nieuwsreanimatie :-)

1:05pm · 11 Apr 12 · [HootSuite](#)

Stellingen

- Presentatievorm is sluitpost op de begroting
- Een 8 pagina's journalistiek verhaal is moeilijker te schrijven dan een 80 pagina's wetenschappelijk verantwoord rapport
- Onderzoek alleen presenteren als animatie of infographic haalt de ervaren kwaliteit omlaag
- Elk (type) onderzoek leent zich voor een multimediaal presentatie-sausje

Vragen

werner@zuurbier.nl

<http://www.linkedin.com/in/zuurbier>